

4. Waves [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <http://www.reubenmargolin.com/waves/>.

Крачковська М.В.

аспірант;

Науковий керівник: Олексійченко Н.О.

доктор сільськогосподарських наук, професор,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПРИНЦИПИ БЛАГОУСТРОЮ ВНУТРІШНІХ ДВОРІВ НАВЧАЛЬНИХ КОРПУСІВ УНІВЕРСИТЕТІВ

Питання реконструкції територій вищих навчальних закладів набуває дедалі більшої актуальності у зв'язку з трансформацією міського середовища, зумовленою швидким розвитком суспільства. Нині містобудівна система м. Києва характеризується стрімким процесом ущільнення забудови, в результаті чого відбувається зменшення озелених площ та погіршення стану благоустрою в цілому, що суттєво змінює урболандшафт і приводить до його дисгармонії. Така ситуація зумовлює необхідність розробки проектів реконструкції існуючих територій як загального, так і обмеженого користування, особливістю останніх, в більшості випадків, є обмеженість територіальних ресурсів для перспективного розвитку ділянок. В цьому контексті доцільно звернути увагу на території вищих навчальних закладів, які в планувальній системі міст займають особливе місце і повинні представляти собою не лише «віртуальні» наукові осередки. На нашу думку, ці території мають повністю відповідати високому рівню університету і з першого візиту залишати приємні враження як від їх загальної організації, так і від окремих домінуючих елементів.

Основною спільною характеристикою територій навчальних корпусів національних університетів м. Києва є те, що на переважній їх більшості зони відпочинку не виконують повною мірою свої функції внаслідок ряду факторів. Зокрема, в результаті проведеного аналізу виявлено наступні недоліки: недостатня кількість садово-паркового обладнання загального користування, відсутні споруди декоративного призначення, насадження мають випадковий характер (дерева та кущі зростають хаотично без врахування принципів добору рослин). Ще однією спільною рисою зон відпочинку національних університетів є те, що на багатьох об'єктах вони розташовуються у внутрішніх дворах площею від 300 м² до 0,7 га.

В результаті проведеного дослідження було виявлено, що на територіях національних університетів м. Києва відсутні багатофункціональні ядра, в яких би концентрувалося студентське життя як у межах навчального процесу, так і поза ним. Тому, саме внутрішній двір може представляти собою закритий простір не лише для проведення поодиноких урочистих заходів університету, а й має забезпечувати комфортний відпочинок працівників та студентів упродовж всього року, підкреслювати навчально-наукове та виховне значення закладу. Для забезпечення виконання наведених умов запропоновано поєднати в єдиному просторі адміністративно-наукове, сакральне (меморіальне) та рекреаційне

середовище. Відповідно, в основу концепції реконструкції внутрішніх дворів на територіях навчальних корпусів національних університетів, покладена максимальна оптимізація площ завдяки розширення функціональних можливостей та покращення тематично-естетичного оформлення й озеленення.

Першим принципом організації території внутрішнього двору є організація адміністративно-наукового середовища, що передбачає створення ділянки на відкритому просторі, в межах якої стане можливе проведення занять, зборів та урочистих заходів університету. Площа таких територій повинна займати 1/3 від загальної. Основними компонентами об'ємно-просторової композиції мають бути меблі для проведення вищезазначених заходів, які розміщуватимуться на стійкому до витоптування газонному покриві, а також модульні квітники. Такі квітники урізноманітнюватимуть загальну картину завдяки своїм формам, що повторюватимуться та будуть наповнені інертними матеріалами. Їхньою важливою особливістю є те, що візерунки можуть змінюватися відповідно до тематики певної події. Будь-які інші об'ємні елементи можуть бути присутні за умови достатньої площі.

Трансформація середовища також пов'язана із сакралізацією простору, що є другим принципом. На нашу думку, це є дуже важливим компонентом будь-якого середовища, адже воно впливає на формування особистості, а, як відомо, лише високодуховна людина здатна поважати оточуючих, робити благородні вчинки, шанувати природу і прагнути подальшого розвитку. Тому, передбачається організація ділянки, яка представлятиме собою комплекс з сакральних елементів та їх декоративного оформлення. Під сакральними елементами маються на увазі невелика церква (каплиця) або монументальні архітектурні споруди – скульптури, обеліски, пам'ятники, присвячені як видатним науковим діячам профільної галузі університету, так і важливим подіям в історії нашої країни. Можливим є й поєднання зазначених елементів, проте це залежить від територіальних можливостей та від спільного рішення адміністрації, професорсько-викладацького складу та студентів університету. Декоративне оформлення на такій ділянці повинне бути наповненим символами та філософським змістом. Навколо церкви рекомендується створити невеликий сад по типу стародавніх монастирських садів Київської Русі, композиційною основою яких були *Malus domestica* Boekh., що доповнювались різноманітними екземплярами плодових дерев та кущів.

В оформленні монументальних архітектурних споруд, присвячених доленосним подіям в Україні, передбачається створення композиції, що розкриватиме ідейне навантаження відповідно до заданої тематики, однак не суперечитиме загальній композиції. Важливим елементом композиції є і квітникове оформлення для концентрації уваги відвідувачів завдяки кольоровим акцентам і пробудження в їхній уяві певних асоціацій. Тому, нами пропонується створення квітників з візерунками, що представлятимуть собою зображення українських тематичних орнаментів, які будуть включати в собі національні кольори (жовтий, блакитний, червоний, чорний та ін.). У разі встановлення монументу, присвяченого видатному діячу науки, доцільним є формування композиційних елементів насаджень, що нестимуть в собі інформацію щодо походження та діяльності науковця. Тому, пропонується висадження дерева-символа міста, в якому він народився, а в квітниках, зображення яких будуть повторювати національні мотиви рідної країни вченого, встановлювати каркаси

для витких рослин або топіарні форми, що матимуть вигляд основоположних елементів тієї галузі, в якій працював науковець.

Як вже зазначалось, третім принципом організації території внутрішнього двору є організація зони рекреації, яка повинна стати одним з найулюбленіших місць студентства у вільний від навчання час. Основним напрямом формування її об'ємно-просторової структури є поєднання відкритого і закритого просторів та створення в них осередків як індивідуального, так і групового відпочинку. Важливими елементами цих просторів є дерева, під кронами яких буде можливим відпочинок в затінку. Тому, важливим є збереження існуючих насаджень в процесі організації території. Крім того, пропонується доповнення їх красивоквітучими кущовими рослинами, які забезпечуватимуть безперервну наявність в композиції кольорових акцентів. На ділянках, які будуть забезпечені високим рівнем інсоляції рекомендується створення площ з газонним покриттям. З малих архітектурних форм на ділянці пропонується встановлення лав та невеликих столиків, на яких відвідувачі зможуть читати книги, готуватись до навчання, грати в настільні ігри, а також спілкуватися за обідньою перервою. Додатком до зазначених садових меблів є трельяжі, які встановлюватимуться поряд з лавами і забезпечуватимуть відпочиваючим захищеність як від прямих сонячних променів (завдяки витким рослинам), так і від атмосферних опадів (за рахунок навісів з цільного матеріалу). Окрім того, на цій ділянці пропонується встановлення так званих «вільних вуличних бібліотек». Під цією назвою мається на увазі встановлення невеликих боксів довільних форм з матеріалів, що майже не пошкоджуються механічно та є довговічними – метал та акрил. Всередині боксів – книги різноманітних напрямків: як підручники з різних дисциплін, так і художні книги. Такі «бібліотеки» працюють за двома принципами – можна абсолютно вільно взяти книгу і, прочитавши, повернути її, або взамін на неї можна принести будь-яку іншу зі своєї домашньої бібліотеки.

Зона рекреації, окрім запропонованих елементів, може наповнюватися й іншими елементами, які будуть викликані інтересами студентів та пов'язані з науковими напрямами університету. Так, наприклад, на території архітектурного вищого навчального закладу доцільним є встановлення різноманітних скульптур, які будуть надихати відвідувачів; на території університетського навчального корпусу, що належить до садово-паркового профілю актуальним є створення декоративних груп з різних видів дерев і кущів, що будуть окрім естетичної функції виконувати ще й пізнавальну; на території внутрішнього двору корпусу університету фармацевтичного профілю символічним елементом є лікувальні рослини, з якими, як і в попередньому випадку, студенти зможуть ознайомлюватися в період проведення вільного часу та ін.

Підсумовуючи вищезазначене варто зауважити, що особливістю запропонованих принципів організації благоустрою внутрішнього двору університету є її універсальність, адже нами запропоновано лише основні компоненти простору, проте вони не прив'язані до певного стилю в архітектурі. Тому, при їх застосуванні можливим є прив'язка відповідно до стилістичних особливостей навчальних корпусів за рахунок особливостей планування, малих архітектурних форм та дорожньо-стежкового покриття території.